

raadgevend ingenieurs

bouwen op duidelijke afspraken

BIRDS PUBLICATIE

Het gebruik van fabrikantnamen in het bestek

auteurs: Ing. R. Reijnders en Ir. S.W. Wierda
datum: 21 januari 2004 (herzien 18 november 2009)
gepubliceerd: STABU Bulletin februari 2004
aantal bladen: 3
bestandsnaam: fabrikantnamen-in-het-bestek.doc

Menigmaal ontvangt een bestekschrijver zijn concept bestek terug van de opdrachtgever voorzien van een herhaald met driftige hanenpoten neergeschreven "o.g. vergeten!". Voor een buitenstaander wordt daarmee de indruk gewekt dat iemand zijn verstand verloren heeft. Meestal is dat echter niet het geval.

Over het gebruik van fabrikant- en productnamen in het bestek doen veel verhalen de ronde. Deze verhalen komen er op neer dat het noemen van fabrikant- en productnamen verboden zou zijn en dat het betreffende verbod kan worden opgeheven door het opschrijven van de bezweringsformule "o.g." (of gelijkwaardig).

Bouwstoffen van overeenkomstige hoedanigheid volgens de UAV 1989

Met de aanduiding "of gelijkwaardig" wil men duidelijk maken dat het de aannemer is toegestaan in plaats van de met fabrikantnaam en -type aangeduide bouwstof een andere, gelijkwaardige, bouwstof te leveren. De UAV zeggen daarover in par 17 lid 5: "*Indien de directie zulks goed vindt, zal de aannemer in plaats van met een fabrieksnaam aangeduide bouwstoffen andere mogen leveren, mits van overeenkomstige hoedanigheid.*"

De aanduiding "o.g." is dus overbodig. Een knelpunt in de regeling wordt echter gevormd door de aanbesteding. In deze fase is het immers voor de aannemer niet mogelijk toestemming voor het toepassen van gelijkwaardige producten van de directie te verkrijgen.

Een voorbeeld uit de praktijk

Dat het specificeren van bouwstoffen met behulp van fabrikant- en productnaam praktische problemen kan opleveren blijkt uit de volgende jurisprudentie.

Arbiters: Het door de onderaannemer gestelde recht om NKC te mogen toepassen in plaats van Cicol FL berust op een verkeerde lezing van par. 17 lid 5 van de UAV Zoals in de aanvang van deze bepaling tot uitdrukking is gebracht, gaat het hier niet om een recht van de aannemer, doch uitsluitend om een verzoek van de aannemer aan de directie, waarbij de laatstgenoemde geheel vrij is daarop te beslissen. Ook onderaannemers beroep op een in dezen in de bouwwereld bestaande usance dient te worden afgewezen, aangezien deze usance er naar het oordeel van de arbiters niet is (RvA 21 april 1989, nr. 12.623, BR 1989, blz. 629):

Van Wijngaarden merkt daarbij op (1): "Dat het in par. 17 lid 5 UAV om een bevoegdheid van de directie, en niet om een recht van de aannemer gaat, zoals in bovenstaand vonnis is beslist, acht ik juist. Doch dat de directie daarbij 'geheel vrij'

raadgevend ingenieurs

bouwen op duidelijke afspraken

is hoe op het verzoek van de aannemer te beslissen, lijkt mij te ver gaan. *De directie zal om het verzoek van de aannemer te mogen afwijzen, daarvoor toch een gegronde reden moeten kunnen aanvoeren...*"

Aanduiding met fabrikantnaam en -type en aanbesteding

De Europese Richtlijn Leveringen, Werken en diensten is één van de richtlijnen met (onder meer) als doel het openstellen van opdrachten voor alle bedrijven die gevestigd zijn in de Europese Gemeenschap. Het komt er op neer dat De Europese Richtlijn het gebruik van aanduidingen met fabrikantnaam van bouwstoffen in het bestek verbiedt (tenzij voorzien van de toevoeging "of gelijkwaardig").

Het specificeren van bouwstoffen in de praktijk

Het specificeren van bouwstoffen zonder daarbij gebruik te maken van normen is een onmogelijk taak. Zelfs in het geval van een eenvoudige houten gevelbeschieping van robinia (hout van de Robinia pseudoacacia) is het niet mogelijk de kwaliteit van het materiaal eenduidig te beschrijven. Een aardige oefening is in dit verband het in technische termen beschrijven (zonder verwijzing naar normen) van een eenvoudig loopslot voor een binnendeur.

Voor het eenduidig specificeren van bouwstoffen staan voor de bestekschrijver slechts de volgende mogelijkheden open (de oplettende lezer zal opmerken dat dit precies de mogelijkheden zijn die binnen de STABU systematiek voor bouwstofspecificaties worden aangeboden):

- 1 *voorschrijven van niet-genormeerde bouwstoffen met behulp van algemeen gedefinieerde grootheden en algemeen in gebruik zijnde begrippen;*
- 2 *voorschrijven van gecertificeerde bouwstoffen;*
- 3 *voorschrijven van genormeerde bouwstoffen;*
- 4 *voorschrijven van bouwstoffen met fabrikantnaam en type.*

De veel gebruikte methode, waarbij de naam van de fabrikant wordt weggelaten, maar de technische specificaties van een product worden overgenomen houdt zowel het gevaar in van het stellen van zinloze eisen als het (vanwege fabrieksgeheim) ontbreken van de essentiële eigenschappen van een bouwstof. Dit nog afgezien van de vraag of het verstandig is elkaar puzzeltjes op te geven teneinde te voldoen aan ondoordachte wettelijke eisen. En wat te doen als iemand niet in staat blijkt het puzzeltje op te lossen?

Consequenties van het aanduiden van bouwstoffen met fabrikantnaam onder toevoeging van "of gelijkwaardig".

Door in het bestek te bepalen dat voor met fabrikant of leverancier aangeduide bouwstoffen door de aannemer een "gelijkwaardige" bouwstof mag worden toegepast wordt voldaan aan de bepalingen in de Europese Richtlijn en het UAR-EG 1991. De praktische problemen zijn daarmee allerminst opgelost:

Bij het voorschrijven van gecertificeerde of genormeerde bouwstoffen komt het voor dat slechts één fabrikant de betreffende bouwstof onder certificaat kan leveren. Waar in deze gevallen nog gesteld zou kunnen worden dat in principe meer fabrikanten gelijkwaardige producten *zouden kunnen* aanbieden, is dat in het volgende geval onmogelijk.

De door Philippe Starck ontworpen deurkrukken en -knoppen worden geproduceerd door de fabrikant FSB. Het is denkbaar de betreffende producten zonder

raadgevend ingenieurs

bouwen op duidelijke afspraken

fabrikantnaam te beschrijven met verwijzing naar de naam die Philippe Starck zijn ontwerp heeft gegeven. Er wordt dan geen fabrikantnaam genoemd, maar er is ook geen sprake van verwijzing naar een norm. Als er toch een andere fabrikant gevonden wordt zal het een ongeoorloofde kopie betreffen. Het lijkt er dus op dat het onmogelijk is niet-genormeerde en bijzondere “design” producten toe te passen zonder in strijd te geraken met de Richtlijn Werken.

Samenvatting en een voorstel voor het omgaan met fabrikantnamen

Voor bestekken die *geen overheidsopdracht* betreffen geldt uitsluiten par. 17 lid 5 van de UAV. Het opnemen van de aanduiding o.g. (of enige andere afkorting) is overbodig.

Voor bestekken die een *overheidsopdracht* betreffen gelden de bepalingen van De Europese Richtlijn Werken. De regeling kan als volgt worden samengevat:

- *Bouwstoffen dienen in het bestek te worden gespecificeerd door verwijzing naar normen.*
- *Bouwstoffen mogen worden gespecificeerd met de aanduiding van fabrikaat en type, echter met de vermelding dat een gelijkwaardige bouwstof is toegestaan.*
- *Bouwstoffen mogen worden gespecificeerd met fabrikaat en type, indien deze bouwstoffen noodzakelijk zijn voor de bedrijfsvoering van de opdrachtgever.*
- *Het specificeren van bouwstoffen (eigenschappen) waarvoor geen norm bestaat wordt in de richtlijn niet behandeld.*

Teneinde reeds in de aanbestedingsfase duidelijk te maken wat de uitgangspunten van de directie zullen zijn ten aanzien van gelijkwaardige bouwstoffen, wordt voorgesteld in het bestek te vermelden in welke gevallen het gebruik van gelijkwaardige bouwstoffen mogelijk is en wanneer niet.